N°. 93. A°. 1835.

DONDERDAG DEN 19den NOVEMBER.

SURINAAMSCHE COURANT.

MENGELINGEN.

HET GOUD.

Dit metaal wordt somtijds in solide massa's, als in Hongarije, Transylvanie en Peru; in eenen korreligen staat, als in de West-Indien, in de gedaante van takken van planten; in dunne platen, over andere ligchamen heen, als in Siberie; in achtkantige kristallen, als in sommige der Hongarijsche mijnen gevonden. Wanneer hetzelve in eene volkomen metaalvormige gedaante aangetroffen wordt, draagt het den naam van gedegen goud; het grootste brok, dat men immer in Europa gevonden heeft, en hetwelk gezegd werd twee en twintig ons te wegen, werd in de provincie Wicklow in Ierland ontdekt. Intusschen wordt gedegen goud zelden geheel zuiver aangetroffen; datgene, hetwelk het naast bij de volmaaktheid komt, heeft eene schoone gele kleur, maar het is dikwerf vermengd met zilver, koper, ijzer of platina; en is dan koperkleurig of groenachtig of grauw goud. Goud is, in deszelfs oorspronkelijken toestand, dikwerf in andere delfstoffen verborgen, en wordt door eene kunstmatige bewerking daaruit gezuiverd, wanneer de hoeveelheid daarvan groot genoeg is om de kosten te kunnen bestrijden.

Vele rivieren bevatten goud in derzelver zand; de Taag, en de Pactolus waren deswege oudtijds vermaard; in Brazilie vooral was de hoeveelheid daarvan zoo groot, dat het de moeite loonde om de rivieren eenen nieuwen loop te geven, ten einde het goud van het verlaten bed te kunnen inzamelen.

In Europa vindt men zeer zelden goudmijnen; eene echter ontdekte men in 1781 in de vallei van Oisans in Dauphine, maar de opbrengt konde tegen de kosten der ontginning niet opwegen; ook in onderscheidene Europesche rivieren heeft men goudzand gevonden. Ten tijde van Peter den Groote ontdekte men eene mijn bij Alonitz, onder de rotsen, die aan de oostzijde van het meer Ladoga liggen; men vond brokken gedegen goud van meer dan een pond zwaarte nabij de oppervlakte van den grond; men beschouwde dezelve als onuitputtelijk; doch naauwelijks hadden de mijnwerkers eenige vademen diep gegraven, of zij ontwaakten uit hunne gouden droomen, bespeurende, dat zij aan eene onvruchtbare ader van kwartz waren gekomen.

China en Japan zijn rijk aan dit metaal; maar van al de Aziatische mijnen brengen die van Siam het meeste voort; 's Konings huisraad, de trog van zijnen witten olifant, en bijna al de versierselen der tempel, zijn van massief goud.

In Sofala, Mosambique en Monomotapa, op de oostkust van Afrika, vindt men hetzelve ter diepte van twee of drie voet beneden de oppervlakte. Het stofgoud, dat een zoo belangrijk handels-artikel in Afrika is, wordt uit de door de rivieren aangespoelde aarde verzameld. Ook Bambouk levert daarvan eene groote hoeveelheid op, die op de westelijke kust, van de mondingen van den Senegal tot aan kaap Palmas, verkocht wordt.

Maar Afrika is het werelddeel, waar het goud in de grootste menigte gevonden wordt, somtijds in de gedaante van loover, en ook wel eens in aderen, vermengd met andere metalen; de Zuid-Amerikaansche mijnen, vooral die van Brazilie en Chili, zijn de vruchtbaarste.

Het goud is zoo rekbaar en week, dat men van eene ons eenen draad ter lengte van omtrent 24 uren gaans trekken, of dat men daarvan zestien honderd bladen, elk van negen duim in het vierkant, slaan kan; veel van deszelfs rekbaarheid gaat echter verloren door de vermenging met ander metaal. Het neemt gereedelijk alle vormen aan, welke de menschelijke kunst daaraan geven wil; deszelfs onveranderlijke kleur en de schoone glans, waarvoor hetzelve vatbaar is, maken het van alle metalen het geschiktst voor sieraden.

Het goud is volkomen zonder smaak of reuk, en onvergankelijk door lucht, water of vuur; maar door hetzelve aan den inwloed van een sterk brandglas of electriciteit te onderwerpen, kan men het doen verdampen, zonder evenwel daardoor zijnen metallieken staat te doen verliezen; want wanneer men een stuk zilver boven den damp van aldus verdampend goud brengt, wordt het spoedig geheel verguld. In de middeneeuwen kenden de alchimisten aan hetzelve groote artsenij-kundige eigenschappen toe, en het werd onder verschillende gedaanten als geneesmiddel toegediend; maar naauwelijks begon de zon der ware wetenschap hare stralen op Europa te schieten, of de hersenschimmen der alchimie verdwenen, en het goud werd niet langer beschouwd als een onfeilbaar middel tegen alle menschelijke kwalen.

Het goud is onoplosbaar in alle mineraale zuren, afzonderlijk genomen; maar koningswater, hetwelk zamengesteld is uit salpeter- en zoutzuur, kan hetzelve oplossen, en wanneer hierbij eene oplossing van tin gevoegd wordt, ontstaat daaruit een fijn purper poeder, bekend onder den naam van *Cassius-purper*, hetwelk door glas- en porselein-schilders boven alle andere verkozen wordt. Wanneer men bij bovengenoemde goud-oplossing, in plaats van de tin-oplossing, vlugge loog voegt; dan verkrijgt men het zoogenoemde *aurum fulminans*, een hoogst gevaarlijk poeder, hetwelk bij de minste drukking of wrijving ontploft; en dikwerf zeer noodlottige uitwerkselen heeft gehad.

CHINESCHE ALMANAKKEN.

De Chinesche regering doet jaarlijks door het astronomische bestuur verscheidene almanakken uitgeven. Daarvan is er slechts een astronomisch, de overigen zijn voor het volk en vol onzin. De meest algemeen verspreide dezer almanakken bestaat gewoonlijk uit 17 bladen, voor welke soms tabellen zijn vervat over den op- en ondergang der zon in de onderscheidene provincien des rijks, en over de maanden, dagen en minuten, in welke de 24 *Tsie-khe* of hemelteekenen en jaargetijden der Chinezen in eene der provincien aanvangen. Deze almanakken zijn alzoo allen naar een zelfde plan bearbeid, en Klaproth beschrijft dien van 1811 als volgt: Op den gelen omslag staat de titel: Kalender voor het zevende jaar *Hien-fung* der groote dynastie *Ta-tsing*. In den eersten regel den eersten bladzijde van het geschrift is deze titel met groote letters herhaald, doch tevens de Cyclische naam van het jaar, *jin-seuh*, er bij gevoegd, hetwelk te zeggen is: »het 58ste van den Cyclus van 60 jaren." Op den gelen omslag leest men verder: »*Khin theen theen*" of: »het astronomisch bestuur deele krachtens allerhoogst bevel des Keizers, dezen almanak onder het geheele rijk uit, die naar de Keizerlijke tabellen is opgemaakt en met den zegelstempel van gezegd bestuur is gelegaliseerd." Op het andere blad van den omslag, hetwelk te gelijker tijd het laatste blad van het boek uitmaakt, staan de woorden: »Die dezen almanak vervalscht, zal voor eene regtbank verschijnen en onthoofd worden." Eindelijk vindt men op de eerste bladzijde werkelijk het vermelde zegel, met het randschrift in het oud-Chineesch en Mandschu: »kalenderzegel van het astronomische bureau." Het eerste blad bevat alleenlijk de tabel der twaalf maanden van het jaar, met den tijd van aanvang der 24 *Tsie-khe* voor Peking. Beneden op de tweede bladzijde is vermeld, dat het maanjaar, voor hetwelk deze kalender bestemd is, 354 dagen heeft. De beide zijden van het tweede blad vormen eenen vierhoek, die den Hemel voorstelt. Het opschrift heet: »Tabel der plaatsen waar zich de geesten bevinden, die het jaar beschermen." De uitlegging dezer tabel zoude eene meer omvattende en meer juiste kennis der Chinesche Astronomie vorderen, dan wij bezitten, ofschoon er eene aanmerking is bijgevoegd, die over dezelve eenig licht verspreidt. Na deze mystieke tabel komen twaalf bladzijden, van welke ieder eene maand bevat; iedere dag heeft deszelfs perpendiculaire kolom, met deszelfs getal bovenaan. De maanden zijn of kort (van 29 dagen) of lang (van 30 dagen). De drie eerste letters van elke kolom beteekenen den dag der maand, de vierde en vijfde derzelver cyclische teekenen; want ook de dagen van het jaar zijn in eenen cyclus van 60 vervat. De eerste dag van den almanak heeft het teeken *Kweigen*, en is gevolgelijk de 10e van den cyclus; de laatste dag van den almanak heeft het teeken *ping yn*, en derzelve is de derde van den cyclus. De zesde letter van iedere dagkolom beteekent een der Chinesche elementen, hetwelk geacht wordt aan dien dag te beantwoorden; deze vijf elementen zijn: water, vuur, hout, metaal en aarde, en stellen tegelijk de vijf planeten: Mercurius, Mars, Jupiter, Venus en Saturnus voor. De zevende letter wijst den naam aan van een der 28 gesternten voor dezen dag; de achtste letter een van acht andere sterrenbeelden. De overige ruimte van iedere kolom is aangevuld met berigten van onderscheiden voorwerpen, handelingen enz., welke men op zoodanigen dag of vermijden of zoeken en verrigten moet. Ook geeft de almanak voor elken dag zinnelijke leeringen en voorschriften aan. Voor de intrede van elke maand wordt eene korte beschrijving aangegeven, in welke de weersgesteldheid en natuurverschijnselen zijn vermeld, die gedurende zoodanige maand gemeenlijk plaats grijpen.

Het slot van den almanak bestaat uit verscheidene tabellen, van welke er één is, die acht teekenen bevat, uit welke men waarzeggen en zien kan, of deze of gene persoon die of deze vrouw zal huwen, of een voorgenomen huwelijk gelukkig zal zijn, enz. De laatste bladzijde bevat de namen der medeleden van het bureau, die den almanak hebben zamengesteld. Onder hen onderscheidt men *So-te-chaou*, (1805) aartsbisschop van Peking.

DE MAAND DECEMBER.

December, de tiende en laatste maand in den Albaanschen en vroegeren Romeinschen Kalender, is ook de laatste maand van het nieuwe jaar. Het getal harer dagen was afwisselend van negen en twintig tot vijf en dertig, tot dat eindelijk Augustus dit getal op een en dertig bepaalde, zoo als hetzelve thans nog bestaat. Onder Keizer Commodus werd de naam dezer maand veranderd in *Amazonius*, maar herkreeg, na den dood van dien vorst, weder haren ouden naam van December, die afgeleid is van het Latijnsche *decem* (tien).

In deze maand vierden de Romeinen hunne Saturnalia, ingesteld voor de stichting van Rome, ter vereeuwiging van de vrijheid en gelijkheid, die, gedurende de gouden regering van Saturnus, op aarde heerschten, en door eene zonderlinge tegenspraak, was dezelve gewijd aan Vesta, de godin der reinheid.

Zij draagt den naam van Wintermaand, omdat het begin van den winter gesteld wordt in dezelve te vallen. De Ouden beeldden die maand daarom af onder de gedaante van eenen jongeling, in het zwart gekleed en met vleugelen voorzien. In zijne regterhand heeft hij het teeken van *Capricornus*, welk teeken van den Dierenriem de zon op den 22 December intreedt, in de linkerhand eene schaal vol paddestoelen; welk gewas in December het voordeeligst is in het land, waar deze afbeelding het eerst gekozen werd. Anderen verkiezen tot die afbeelding eenen sterken man, met beide handen eene zware bijl omhoog heffende, om ten einde eenen boom te vellen, welke het houthakken ten grondslag heeft.

VUUR IN HET MENSCHELIJKE LIGCHAAM.

Dat diergelijke ligchamen eenen inwendigen brand gevoelen kunnen, zonder dat daarvan eenige vlam zigtbaar zij, is eene daadzaak bij de ouden overbekend. Vele gevallen, die als voorbeelden hiervan bijgebragt zijn geworden, zijn slechts die van personen, welke voor sterke elektrieke aandoening vatbaar waren. In een dezer gevallen wordt beweerd, dat de aldus voortgebragte vuurvonken het haar van eenen jongeling tot asch verbrand hebben, en in een tweede geval, dat de vrouw van eenen geneesheer van den Aarts-bisschop van Toledo, eene ontvlambare stoffe uitzweette van zien aard, dat toen het lint, hetwelk zij over het hemd droeg, afgenomen en aan de lucht blootgesteld werd, hetzelve terstond vuur vatte, en als korrels buskruid uitspatte. Pieter Borelli verhaalt eene daadzaak van denzelfden aard, betreffende eenen boer, wiens linnen vuur vatte, hetzij dat men hetzelve nat zijnde in eene kist legde, of in de open lucht ophing. Dezelfde schrijver spreekt van eene vrouw, die in haar sterfuur vlammen braakte; en Bartholin spreekt van dergelijke gevallen, als dikwijls plaats hebbende met personen, die zeer aan het gebruik van sterken drank overgegeven waren. De Castro meldt het zonderlinge geval van eenen geneesheer, uit wiens ruggegraat een vuur te voorschijn kwam, hetwelk de longen der omstanders brandde, en Kircherus verhaalt, dat zekere personen op het grondgebied van Nivres door een onzigtbaar vuur branden, en dat eenigen hunner zich den voet of de hand, waar het branden begon, afsneden, ten einde het kwaad te keren. Maar dit verschijnsel schijnt niet alleen bij den mensch bepaald te zijn. In de tijden der Romeinsche Republiek liep van naar men verhaalt, geen vlam uit den bek van eenen stier te voorschijn komen zonder het dier eenig letsel toe te brengen.

De lezer zal zelf oordeelen over den graad van geloof, dien deze verhalen verdienen, wanneer hij soortgelijke verschijnselen nagaat, die in minder fabelachtige tijden en in minder verwijderde landen opgemerkt zijn geworden. Een Poolsch heer, ten tijde van de Koningin Bona Sforza, twee bekers brandewijn gedronken hebbende, braakte vlammen, die hem geheel verteerden; en Bartholin beschrijft een soortgelijk geval aldus. »Eene arme vrouw te Parijs had de gewoonte, wijngeest in zoo groote hoeveelheid tot zich te nemen, dat zij drie jaren lang niets anders gebruikte. Haar ligchaam werd hierdoor zoo ontvlambaar, dat, terwijl zij eenen nacht op haar strooibed lag, zij geheel tot asch verbrandde, alleen uitgezonderd haar hoofd en de toppen harer vingeren. Christoffel Sturmius verhaalt, dat in de noordelijke landen van Europa de maag van hen, die veel sterken drank gebruiken, niet zelden vlammen opbraakt, en voegt er bij, dat zeventien jaren geleden, drie edellieden van Kocaland om strijd sterken drank gebruikten, en dat twee hunner stikten door eene vlam, die uit hunne maag te voorschijn kwam.«

Een der meest zonderlinge voorbeelden is, dat der Gravin Zaagari, hetwelk hiervoren beschreven is. Deze dame, die haar twee en zestigste jaar had bereikt, bevond zich nacht bij in hazen gewonden toestand. Zij bragt nog eenige uren in gesprek met hare meid en met het opzeggen harer tabellen door, en eindelijk, vast in slaap gevallen zijnde, werd de deur harer kamer gesloten. Daar de meid op het gewone uur niet geroepen werd, ging zij naar het vertrek harer meesteres om haar te wekken; doch geen antwoord ontvangende, opende zij het venster en zag haar ligchaam, in eenen ellendigen toestand, op den vloer liggen. Op vier voet afstands van het bed was een hoop asch. Hare beenen, met de kousen aan, waren onaangeroerd, en tusschen beide lag het half verbrande hoofd. Bijna al het overige gedeelte des ligchaams was geheel verteerd. Eene kleine olielamp op den vloer was bedekt met asch en bevatte geene olie meer; en van twee kaarsen, die op tafel hadden gestaan, hief alleen de pit over; het was geheel weggesmolten. Het bed had niets geleden, en de dekens en beddelakens waren aan de eene zijde omgeslagen, even alsof iemand uit het bed was gestapt. Uit een naauwkeurig onderzoek van al de bijzonderheden van dit geval, is men tot het vermoeden gekomen, dat een inwendige brand bij haar plaats had gegrepen, dat de vrouw uit het bed was gestapt om zich te verkoelen, en dat zij, het venster willende gaan openen, onderweg de brand haar vermeesterde, en haar ligchaam verteerde op eene wijze, die geene toereikende vlam te weeg brengt, om de meubelen of den vloer vuur te doen vatten. De markies Scipio Maffei, die dit voorval mededeelt, zegt er bij, dat de Gravin de gewoonte had, wanneer zij zich ongesteld gevoelde, haar geheel ligchaam met gekamfferden wijngeest te wasschen.

Een soortgelijk voorval van inwendigen brand wordt verhaald in 1744 te Ipswich, in Engeland, te hebben plaats gegrepen. Eene visschersvrouw had de zonderlinge gewoonte, elken avond, nadat zij half ontkleed was, eene pijp te rooken. Op zekeren morgen werd hare dochter, die haar haast sliep, wakker, en miste hare moeder. Zij ging naar beneden en vond haar op de uitgestrekt op den vloer liggen, door een inwendig vuur brandende, zonder dat echter eenige vlam zigtbaar was. Men wierp terstond eenige emmers water over haar heen, en de buurlieden, die op het gekerm der dochter toeschoten, verstikten bijna door den reuk. Het ligchaam der ongelukkige was bijna tot asch verteerd, en geleek naar eenen hoop houtskolen, met witte asch bedekt. Het hoofd, de armen, beenen en dijen waren ook hevig gebrand. Er was in den haard volstrekt geen vuur; en de kaars, die naast haar stond, was tot in den kandelaar uitgebrand. De kleederen van een kind en eenige papieren, die naast haar op den grond lagen, waren onaangeroerd, en de houten vloer was noch verschroeid noch verkleurd. Men zeide, dat de vrouw den vorigen avond veel sterken drank had gebruikt bij het verwelkomen eener dochter, die dagen te voren van Gibraltar was terug gekomen.

DE KOOPMAN.

De Koopmans pak aan man te zwaar,
Dat laat het avontuur niet liggen.
Het is geen steen, maar goude waar;
En daarom heeft het veel te zeggen.
Want dan wat wordt er van gedaan?
Hij neemt, tot zijn behulp, een wagen,
Dat men en wiel te zamen gaan
En helpen zoo malkander dragen.
Wat scheelt er dan aan ieder een,
Dat hij het pak van 't vrome leven,
Laat liggen als een zware steen,
En schuw en weinig om te geven?
Nam hij den wagen van geduld
En liet de zwaarte daarop leunen,
Op dat zoo de arbeid wierd vervuld,
Die zou zijn schouderen ondersteunen,
Tot dat die allermoeilijkst vaardt,
Waar 't allermeest aan is gelegen,
Ter regter plaatse wierd gebragt,
En 't suivere arbeids loon verkregen.
O menschen, die zoo verstandig zijt!
En u in alles weet te schikken,
Red u om eenwige zaligheid,
Of al uw arbeid treekt aan stukken.

ADVERTISSEMENTEN.

De ALGEMEENE VERGADERING van het DEPARTEMENT PARAMARIBO, der MAATSCHAPPIJ: *TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN*, op Maandag den 23sten dezer, des Avonds ten 7½ ure; in de Loge *Concordia*.

Voorzitting: de Bestuurder D. J. EIJKEN SLUITERS.

Balloting: de Heer J. C. W. BRUNINGS.

(42152) Op den 15den dezer overleed alhier, in den ouderdom van 77 Jaren en 3 Maanden, onze waarde Moeder NELLIJ van REIJZIGER. — Allen, die haar hebben gekend, zullen ongetwijfeld, in dit voor ons zoo zwaar verlies, deelnemen.

Strekkende deze tot algemeene kennisgeving aan Vrienden en Bekenden, en verzoeke om van Brieven van Rouwbeklag verschoond te blijven.

Paramaribo, den 18 November 1835.

F. N. REIJZIGER.
S. C. REIJZIGER.

(41162) M. A. KEIJSER, zal *HEDEN MORGEN*, om 9 uren verkoopen:

Een partij Stukgoederen, waaronder 8, 9 en 10 kwart Cambricks, om Verkooprekening te sluiten; — En op morgen om 9 uren: Provisien, Stukgoederen, Wane en Kopie Planken, van den Houtgrond *Hanover*. Alsmede IJzeren Hoepels en een Paard, enz., enz.

SCHEEPS-TIJDINGEN.

UITGEKLAARD.

Den 17den dezer, het Schip *Suriname*, Kapt. P. VAN DER MEIJ, naar *Amsterdam*; lading: 455 vaten Suiker.

Gedrukt te Paramaribo, bij de Broed. DRIJBERG